

Антонюк Д.А.
доктор економічних наук, професор, віцепрезидент
Запорізька торгово-промислова палата
м. Запоріжжя, Україна
науковий співробітник
Східно-Баварський технічний університет Амберг-Вайден
м. Амберг і м. Вайден, Німеччина
Жуков В.В.
аспірант
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна

ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

З початку повномасштабної агресії Росії проти України минуло майже два роки, і цей період невіpravно змінив життя людей, функціонування бізнесу та стан інфраструктури регіонів України. Наслідки вторгнення стали болючим випробуванням для нації, призвели до людських втрат, руйнування майна та знищення населених пунктів. Вплив війни відчувається не лише на фізичному рівні, але й у соціальній, економічній та екологічній сферах. Тому питання дослідження наслідків війни та перспектив повоєнного відновлення, що є необхідним для подолання викликів і побудови майбутнього, спрямованого на стале соціальне і економічне розвиток України, є вкрай актуальним для сьогодення.

Війна призвела до ще більшої нерівності, особливо серед жінок, дітей та людей з інвалідністю. Наслідки конфлікту викликали глибоке відставання в досягненні ключових Цілей сталого розвитку, зокрема у сферах боротьби з бідністю, забезпеченням охорони здоров'я та освітою, підтримкою економічного зростання, енергетичною безпекою, миром та правосуддям.

Натепер, відповідно до прогнозів та оперативній оцінці шкоди і потреб, вартість відбудови та відновлення України вже сягає 430 млрд. дол. та може розтягнутися на десятки років і потребуватиме державного та донорського фінансування. Варто зазначити, що потреби зростатимуть доти, доки триватиме війна.

Більша частина території Запорізької області на цей час тимчасово окупована та знаходиться в зоні бойових дій, а інша – потерпає від проблем, пов'язаних з військовою агресією Російської Федерації, в тому числі це економічні та соціальні проблеми, пов'язані з зупинкою роботи частини підприємств та значним переміщенням людей з окупованих територій. Одним із ключових пріоритетів, як вихідної умови відновлення області, має бути створення стимулів для повернення людей.

Зважаючи на вказане вище, досконале та повне проведення оцінювання шкоди та збитків у регіоні відтерміновується до моменту його деокупації. Хоча на сьогодні проводиться така робота для потреб фізичних і юридичних осіб в

моменти локальних руйнувань, розроблені відповідні методики, працюють грантові проєкти, проте реальне оцінювання можливе лише після повної деокупації Запорізької області.

Повномасштабне відновлення регіону потребує ґрунтового аналізу та планування, аби міста та громади відповідали сучасним підходам. Зокрема, були людиноорієнтованими, мали раціональне просторове планування, забезпечували баланс розселення та розміщення робочих місць, сталість системи міської мобільності, були інклюзивними, енергоефективними та екологічними, а також відповідали Цілям сталого розвитку України на період до 2030 року. У процесі відновлення міст завдання полягає не лише у поверненні їм довоєнного вигляду, а й у вдосконаленні міського середовища. Кінцева мета відновлення – сформувані сталій, доступний та привабливий міський простір.

Для забезпечення комплексного відновлення територій було прийнято ряд законодавчих актів, зокрема Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» передбачено розробку Програми комплексного відновлення області та програми комплексного відновлення території територіальної громади (її частини).

Програма комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) визначає основні просторові, містобудівні та соціально-економічні пріоритети політики відновлення і включає в себе комплекс заходів для забезпечення відновлення території відповідної області, території територіальної громади (її частини), що постраждали внаслідок збройної агресії проти України або які є місцями концентрації соціально-економічних, інфраструктурних, екологічних чи інших кризових явищ.

На етапі розробки концепції відновлення та розвитку територій необхідно визначити принципову структуру, за якою будуть розвиватись населені пункти. Майбутня відбудова має залежати від призначення і контексту кожного населеного пункту і від рішення зберегти, виправити або повністю змінити його планувальну структуру (для населених пунктів, які повністю зруйновані).

Україна стоїть перед великими викликами та завданнями у відновленні територій, постраждалих від війни. Відбудова вимагає значних зусиль, але вона є ключовим аспектом подолання наслідків конфлікту. Важливо провести комплексне оцінювання шкоди та збитків, щоб ефективно планувати відновлення.

Однак відновлення має бути більше, аніж просте відновлення будівель та інфраструктури. Воно повинно бути спрямоване на створення сталого, інклюзивного та екологічно дружнього міського середовища, яке відповідає Цілям сталого розвитку. Спільні зусилля, розробка стратегій та законодавчих актів грають важливу роль у досягненні цих цілей.

Відновлення – це процес, який вимагає ретельного планування та координації. Його успіх залежить від зусиль усієї громади та партнерства між різними рівнями влади та громадськості. Спільна робота та зусилля можуть допомогти відновити не тільки наші регіони, але й забезпечити стає майбутнє для всієї України.